Eia – *jeg* var der!

Av Edmund Schilvold

Publisert i Moss Dagblad

De fleste forbinder nok Eia med et uttrykk, og dernest med en viss komiker som har prydet norske TV-skjermer. Men Eia er også et sted i Rogaland, og ikke et hvilket som helst sted heller.

«Hvor er vel glede slik som høyt i himmerik / hvor alle engler kveder en ny og liflig sang, / og frem for tronen treder, / til Guds basuners klang! / Eia, var vi der! Eia, var vi der!» heter det i salmen «Jeg synger julekvad», som er opphavet til det kjente uttrykket for lengsel etter et sted. Selve ordet eia er et utropsord fra latin.

Nok om det, her i steinrøysa Norge har det også brakt litt sårt tiltrengt uhøytidelighet, om enn ofte kontroversiell sådan, til våre fjernsynsskjermer gjennom den kjente komikeren med det kongelige fornavnet.

For meg fikk imidlertid ordet et helt nytt innhold da jeg på en tur gjennom Rogaland bestemte meg for å utforske en sidevei som tok av fra hovedveien til Egersund og ifølge kartet passerte en rekke små og store vann inne på heiene.

Som kjent er det gjerne sideveiene, «the roads less travelled», som gir den reisende de største opplevelsene, men sjelden har jeg vært mer heldig med en avstikker enn denne. En smal og svingete vei som knapt hadde plass til to biler i bredden tok meg innover fra kysten. Det var – og husk at vi befinner oss på Vestlandet – sol fra blå himmel og nesten sommervarme,

våren hadde nettopp brakt fram løvet på trærne og det var to dager til 17. mai. Det var kort sagt bare å fryde seg over livet, og snart fikk jeg se hva jeg kunne ha gått glipp av: Et landskap som fortsatt står for meg som noe av det skjønneste og mest idylliske jeg har sett i Norge.

Det var ingen fjell i sikte, men det var glitrende vann, bjørkeskog og grønne beitemarker, gårder, høydedrag og fine utsyn. Jeg hadde funnet et kulturlandskap som så ut til å ha unnsluppet mange av den moderne tidens krav til effektivisering: Overalt var det variasjon og tydelige tegn på drift med lange tradisjoner, og det var fred. En og annen bil kom meg riktignok i møte, men det hersket en ro og en trygghet over det hele. Det var som om jeg for et øyeblikk hadde forlatt modernitetens heseblesende jag etter materiell vekst og funnet en flik av det Norge som engelske oppdagere beskrev for hundre år siden: Et annerledes, enklere og mer spennende land enn det homogeniserte, historieløse Norge som så ofte omgir oss i dag.

Men hva med Eia? Jo, midt i dette bølgende kulturlandskapet fant jeg en prikk på kartet. Eia, sto det. Jeg fant aldri ut akkurat hva navnet henviste til, men det eksisterte, og ikke langt fra denne prikken på kartet tok jeg nok en avstikker med bilen, denne gangen med tanke på å finne et overnattingssted, det vil si en egnet teltplass.

Grusveien førte fram til en gård, en fantastisk idyll av et lite småbruk som jeg sannsynligvis hadde kjøpt der og da dersom jeg ikke hadde vært en ubemidlet skribent. Veien fortsatte over tunet og så ut til å stoppe et sted i nærheten av et stort og vakkert vann som småbruket trolig hadde bruksrett til, og jeg bestemte meg for å stoppe og banke på og høre om jeg kunne få lov til å slå opp teltet på gårdens eiendom. Kanskje ville jeg også få lov til å fiske litt i vannet.

Imidlertid ante det meg allerede før jeg kom til inngangsdøra at det kanskje ikke var noen hjemme. Ikke en bil var å se, ikke en lyd var å høre. Det var ingen høner bak hønsenettingen i hagen og ingen katter som dovnet seg på steintrappa. Flere ganger banket jeg på uten å få noe svar. Hva nå? Dagen var på hell, og det var lite fristende å kjøre videre. På den annen side ville jeg nødig slå opp telt rett ved gården uten tillatelse. Jeg kikket inn gjennom et av vinduene og oppdaget, av alle ting, en dostol! Altså var det neppe yngre mennesker som bodde der. Ellers var interiøret, det lille jeg kunne se av det, sjarmerende gammelmodig. Det måtte være en bestemor som bodde der. Eller kanskje hun ikke bodde der lenger? Kanskje gården var et av de mange småbrukene i dagens Norge som rett og slett blir forlatt fordi de ikke kan gi inntekter som tilfredsstiller vår tids krav til velstand?

Akkurat da kom det en litt eldre mann, åpenbart en lokal sådan, spaserende bortover veien. Ja vel, tenkte jeg. Hvor kom nå han ifra? Kanskje han visste noe om eierne av gården? Om hvor bestemoren var blitt av?

Jeg spurte og fikk vennlig svar: Jo da, det bodde bare en gammel dame der nå, og hun var på rehabilitering i Egersund. Det var sikkert greit om jeg slo opp teltet for natten. Jeg kunne ha gitt han en klem. Dagen var reddet! Jeg sa adjø og kjørte bort til enden av veien, omtrent fem hundre meter fra gården. Der, like ovenfor vannet, fant jeg en glenne mellom mosegrodde steingarder og store ospetrær som var perfekt som leirplass. Det klukket til og med i en bekk under bakken, en kilde med klart og iskaldt drikkevann, skulle det vise seg. Jeg kunne ikke ha bedt om mer.

Det var også en gripende stemning på stedet. Jeg utforsket det gresskledde landskapet mens sola nærmet seg kollene i vest, og fant og fornemmet kulturminner nær sagt overalt. Steingjerder, styvingstrær, gamle veifar, og en høyde med storslått utsikt utover vannet og heiene. Landskapet hadde åpenbart fungert som beitemark i generasjoner, og her hadde kanskje

bestemoren og hennes søsken lekt som barn. Nå var gjengroingen tydelig, og vemodet til å ta og føle på. Femti år til, så ville alt være borte i villskogen, eller eventuelt oppslukt av et moderne hyttefelt med minigolf, automatisk oppvarming og nypolerte firehjulstrekkere. Jeg fabulerte om å kjøpe hele eiendommen, og slik redde i alle fall dette stedet fra forfall eller vandalisering.

Men, det var umulig. Jeg måtte nøye meg med gleden over øyeblikket. Ingenting kommer til å vare. Aller minst i vår tid, som har gjort endring til et mål i seg selv.

Jeg hadde akkurat trukket meg tilbake til soveposen da jeg hørte et brøl utenfor teltduken. Skjønt brøl er nok å ta i, det var mer som et hest, langtrukkent bjeff. Jeg sperret opp øynene og ble liggende og lytte. Det var nesten mørkt. Hørte jeg noe stampe i bakken?

Sekundene gikk. Så kom det igjen. Et irritert, høylytt brøl, men noe lenger unna denne gangen. Jeg gikk igjennom mulighetene. Løve og villsvin kunne heldigvis utelukkes. Det måtte være en hjort eller et rådyr. Hadde jeg slått opp teltet på reviret til en bukk? Jeg smøg meg ut av posen og lirket glidelåsen i teltduken åpen. Natten var lys, men likevel for mørk til at jeg kunne se noe. Jeg bestemte meg for å ignorere hva det nå enn var og prøve å sove. Men helt inn i søvnen hørte jeg brølene og trampingen, dog fjernere og fjernere, som om dyret langsomt trakk seg tilbake til skogene i øst.

Da det omsider ble stilt, drømte jeg om den strålende morgenen jeg skulle tilbringe ved vannet når natten var over, og om stedene jeg skulle utforske på turen videre: Havstrendene på Jæren, de frodige øyene ved Stavanger, det historiske Utstein kloster. Men et av reisens høydepunkter var allerede nådd.

EDMUND SCHILVOLD
tekst og foto

Norges sørvest
- et turforslag

Hva du må få med deg:

Byen Farsund - et San Francisco i miniatyr - heldigvis ikke påtvunget noe «Son Havn Nord».

Egersund - tur- og fiskemuligheter i vakre heilandskap.

Obrestad fyr, Jæren - overnatting ved brakende brenninger i Arne Garborg-land.

Boknafjorden ved Stavanger - der idylliske øyer og hyppige ferjer gjør det mulig å fordrive flere dager med «øyhopping».

Utstein kloster - der du kan oppleve konserter og teater i majestetiske middelalderbygninger.

Når du bør dra:

Våren bringer ofte godt vær, og i mai er de varmekjære eikeskogene ved Farsund og Egersund (de restene som overlevde seilskipenes tid og «den lille istiden») en opplevelse, med nyutsprunget løv i gule og rødlige toner som mest av alt minner om flammende høstfarger.